

TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2024–2026 JA TALOUSARVIO 2024

Maakuntahallitus 9.10.2023

Päijät-Hämeen liitto

The Regional Council of Päijät-Häme

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026
ja Talousarvio 2024 B77 * 2023
ISBN 978-951-637-270-2
ISSN 1237-6515

Sisällysluettelo

Maakuntajohtajan katsaus	4
Päijät-hämeen liiton toimintaa ohjaavat asiakirjat.....	7
Perussopimuksen mukaiset ydintehtävät.....	7
Liiton toimintaa ohjaavat strategiset linjaukset.....	7
Maakunnan liiton toiminta 2024–2026.....	9
Liiton tehtäviä hoidetaan neljällä vastuualueella	9
Hallinto ja tukipalvelut.....	10
Aluesuunnittelu.....	10
Aluekehitys	11
Edunvalvonta ja kuntayhteistyö	11
Vuoden 2024 talousarvio	14
Yleinen taloudellinen tilanne	14
Päijät-Hämeen näkymä.....	14
Kuntatalous	15
Talousarvion laadinnan perustelut.....	15
Käyttötalousosa.....	15
Luottamushenkilöhallinto.....	16
Varsinainen toiminta	17
Kuntayhteistyö ja projektit	17
Käyttötalousosa.....	22
Tuloslaskelmaosa.....	23
Rahoitusosa	24
Liitteet	25
Jäsenkuntien vuoden 2024 maksuosuudet	25

Maakuntajohtajan katsaus

Tätä toiminta- ja taloussuunnitelmaa valmisteltaessa yleinen toimintaympäristö on muuttunut entistä haastavammaksi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu ja sen vaikutukset ovat moniulotteisia niin globaalisti, kansallisesti kuin alueellisestikin.

Suomen talous on päätenyt taantumaan ja Suomen pankin mukaan talouden toipuminen viivästyy. BKT:n ennustetaan kasvavan ensi vuonna vain 0,2 %. Kehitystä selittävät mm. hinta- ja korkotason nousu sekä heikentynyt vientikysyntä. Lisäksi kansainväliseen talouskehitykseen liittyvät riskit ovat kasvaneet, minkä odotetaan heikentävän myös kotimaista tuotantoa.

Elinkeinoelämän luottamus talouden kehitykseen on synkentyne, teollisuuden tilauskanta supistuu, kasvaneita varastoja puretaan ja tuotantoa vähennetään. Myös asuntorakentamisen näkymät ovat heikentyneet nopeasti, erityisesti lainakorkojen nopean nousun vuoksi. Palvelualuejen odotukset ovat nekin muuttumassa ja mm. kaupan liikevaihdon volyyymi on vähentynyt.

Inflaation odotetaan kuitenkin hidastuvan. Kun vuonna 2022 inflaatio oli ennätyskelliset 7,2 %, tämän vuoden ennuste on 4,3 % ja ensivuodelle ennustetaan parin prosentin inflaatiota. Kuluttajahintojen hidastumiseen vaikuttaa erityisesti energiahintojen lasku.

Suomen Yrittäjien syksyn pk-yritysbarometrin mukaan kannattavuusodotukset ovat tällä hetkellä negatiiviset koko maassa, ja enemmistö pk-yrityksistä aikoo pitää henkilöstömääränsä ennallaan. Kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät. Myös osajien saatavuus vaikuttaa investointeihin.

Päijät-Hämeessä pk-yrittäjien suurimmat huolet kohdistuvat kannattavuuteen ja kasvukehitykseen. Vain noin kolmannes alueen pk-yrityksistä pyrkii kasvamaan voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan. Pidemmän aikavälin tarkastelujakso osoittaa, että kasvuhakuisten yritysten määrä on lähes puolittunut. Tämä kehityskulku tulisi saada muutettua sillä kasvua tavoittelevat yritykset

panostavat enemmän investointeihin ja toimivat kasvun moottoreina ja kirittäjinä muillekin yrityksille.

Kuntien näkökulmasta heikentyneet talousnäkömät, konkurssien ja työttömyyden mahdollinen kasvu ja epävarmuus tuloista tulevat vaatimaan kurinalaista taloudenhoitoa. Samalla investointeja alueen elinvoimaan tulisi jatkaa. Erityisesti puhtaaseen energiaan liittyvät investoinnit tulisi nähdä ennen kaikkea mahdollisuutena, jonka hyödyntämiseen kannattaisi käyttää kaikki mahdolliset keinot. Kuntarahoitus arvioi, että kunnat tulevat tarvitsemaan ulkopuolista rahoitusta ja lainaa investointejaan varten.

Kuntien lisäksi myös hyvinvointialueilla on edessä kova työ talouden tasapainottamisessa ja palveluiden kehittämässä. Rahat ja henkilöstö eivät riitä nykyisellä tavalla organisoidun sote-palvelujärjestelmän ylläpitoon. Alueilta odotetaan jatkossa rohkeita uudistuksia ja kykyä etsiä uudenlaisia tekemisen tapoja. Tämä merkitsee myös julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin osaamisen hyödyntämisestä.

Toimintaympäristön haasteista ja yleisen taloustilanteen notkahduksesta huolimatta Lahden seudun vetovoima ja elinvoima kehittyvät edelleen positiivisesti. Toteutuneet ja käynnissä olevat isot investoinnit ja erikoistuva huippuosaaminen luovat kysyntää ja työtä, ja myönteiset tapahtumat vahvistavat yritysten toimintaympäristöä yli kuntarajojen. Merkittävät uudet investoinnit mm. elintarviketeollisuuteen ja kiertotalouteen tarjoavat tulevaisuuden kehittymismahdollisuuksia. Vetovoimatekijöistä erityisesti Lahden ympäristöpääkaupunkivuosi (2021) ja LUT-yliopisto ovat kirkastaneet alueen kuvaa yritysmaailmassa. Lahden yliopisto- ja opiskelijakaupunkistatus on vahvistunut ja korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa tasaisesti.

Maakunnan potentiaalista kertoo myös se, että elinkeino-yhtiö LADECin uusien sijoittumisasiakkaiden määrä on jatkanut kasvuaan ennätyskellisen vuoden 2022 jälkeenkin. Alueen vetovoiman kasvu näkyy myös LADECille tulevien yhteydenottojen määrässä. Lopullisten sijoittumis- ja investoin-

tipäättösten aikataulu on kuitenkin joidenkin yrityksen osalta viivästynyt johtuen markkina- ja rahoitustilanteesta.

Päijät-Hämeen liiton perussopimuksen mukaan liitto on maakunnan kehittämisen ja yhteistyön keskus, joka vastaa jäsenkuntia ja niiden väestöä palvelevasta maakunnallisesta suunnittelu- ja kehittämistyöstä sekä edunvalvonnasta.

Kokonaismaakuntakaava on tärkeää käynnistää, jotta saamme litin kunnan alueelle Päijät-Hämeen maakuntakaavan. Kaavan laatimisen pohjaksi on juuri hyväksytty Lahden kaupunkiseutusuunnitelma ja Päijät-Hämeen rakennemalli. Kuntien kanssa yhteistyössä laadituissa suunnitelmissa on sovittu väestön ja työpaikkojen mitoituksista ja sovittu seudullisesti merkittävistä kehittämisen kohteista.

Kokonaismaakuntakaavan laadinnan lisäksi tulevalle toimintakaudella osallistumme sopimuskomppanina Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen toimeenpanoon ja uuden MAL-neuvottelukierroksen neuvotteluihin.

Päijät-Hämeen aluekehitys perustuu maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntastrategian toteuttamiseen. Tässä liitolla on näkyvä rooli aluekehittämisen rahoituksen välittäjänä. Keskeinen ohjelmatyöväline on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelma ja sen tehokas toimeenpano. Seuraavalla toimintakaudella hanketyössä korostuvat maakuntastrategiaa tämentävä vihreän siirtymän ohjelma ja TKI-resurssien kasvattaminen. Ohjelmatyössä tehdään kuntien ja sidosryhmien kanssa mm. ilmastomuutoksen ehkäisyyn, energiatehokkuuden ja kiertotalouden edistämiseen liittyviä toimia alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Liiton koordinoima kulttuuritoiminnan kehittämis-tehtävä on kuluneella kaudella saanut uutta tuulta alleen ja avaa mahdollisuuksia alueen oman kehittämisen lisäksi myös kansainvälisen toiminnan lisäämiseen.

Hallinnon toimintojen kehittämistä jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana. Keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. tiedonhallintamallin päivittäminen, sähköisen arkistoinnin käyttöönotto ja jalkauttaminen aloitettu, tietoturva- ja suojan parantaminen sekä

sisäisen palvelutuotannon edelleen kehittäminen. Lisäksi hallintoasiakirjoja ja sääntöjä päivitetään tarpeen mukaan.

Edunvalvontaa Päijät-Hämeen liitto toteuttaa yhteistyössä maakunnan kaupunkien, kuntien, yliopistojen ja korkeakoulujen, elinkeino-yhtiöiden ja elinkeinoelämän järjestöjen sekä vaalipiirin kansanedustajien kanssa.

Uudessa hallitusohjelmassa on lukuisia tärkeitä kirjauksia ja meillä maakuntana sekä annettavaa että valvottavaa. Tällä hetkellä edunvalvonnan keskeiset tavoitteet liittyvät osaamistason nostamiseen ja TKI-panostusten kasvattamiseen, Päijät-Hämeen aseman vahvistamiseen elintarviketeollisuuden kansallisena veturina, vihreän siirtymän ja sähköisen liikenteen edistämiseen sekä maakunnan saavutettavuuden kehittämiseen.

Oman lisänsä edunvalvontaan tuovat Euroopan parlamentin vaalit kesällä 2024 sekä uuden komission valinta. Näihin valmistautuminen edellyttää liiton oman EU-vaikuttamisen kirkastamista sekä aktiivisuutta yhdessä Etelä-Suomen suuralueen maakuntien kanssa.

Päijät-Hämeen liitto edistää ja kehittää aktiivisesti alueen kuntien välistä yhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on valmistautua ja vastata toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja sitä kautta tukea myös koko maakunnan elinvoimaa ja kilpailukykyä. Kuntayhteistyön koordinaatio on osoittautunut erittäin tarpeelliseksi ja sen merkitys osana liiton toimintaa tulee vahvistumaan.

Kuntien toimintaympäristöä myllertää tällä hetkellä erityisesti sote- ja TE - palvelu - uudistukset. Sosiaali- ja terveystalouden sekä palo- ja pelastuspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi vuoden 2023 alusta kunnilta hyvinvointialueille. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspinnoissa tapahtuva toiminta ja työnjako hakevat vielä muotoaan, rahoituskuviot mukaan lukien.

Päijät-Hämeessä liitto yhdessä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa on solminut yhteistyöpöytäkirjan yhdyspinnoilla tapahtuvan yhteistyön tueksi. Tavoitteena on varmistaa sujuva yhteistyö, jolla turvataan hyvä arki maakunnan asukkaille. Lisäksi tavoitteena edistää asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, varmistaa valmiuden

ja varautumisen yhteensopivuus ja toimivuus, sopia yhteistyöstä lakisääteisten suunnitelmien valmistelussa ja toteutuksessa, selkeyttää yhteistyötä koskevaa vastuunjakoa osapuolten välillä ja yhteensovittaa elinvoiman kehittymistä koskevia toimenpiteitä.

Työllistämiseen kuuluvat toiminnot on tarkoitus siirtää kunnille vuoden 2025 alusta. Tämänhetkisten valmistelujen perusteella työllisyyden hoidon organisoiminen ja palvelurakenteiden luominen tulevat johtamaan uudensuunniteltuihin hallintorakennelmiin, kun syntyy uusia vastuukuntamalleja, liikelaitoksia ja kuntayhtymiä. Myös tähän uudistukseen liittyy haaste resursseista. Uudistukseen liittyvien työllisyysalueiden valmistelu käynnistyi Päijät-Hämeessä alkuvuodesta 2023 ja jatkuu vuonna 2024. Liitto seuraa tiiviisti myös tätä valmistelua ja on mukana siihen liittyvässä verkostoyhteistyössä.

Päijät-Hämeen liitto on lunastanut paikkansa maakunnan kehittäjänä ja kuntien edunvalvojana. Menestys vaatii kykyä ennakoida ja uudistua. Tulemme jatkamaan työtämme ennakkoluulottomasti. Panostamme tulevaan, keskitymme olennaiseen, toimimme rakentavasti ja etsimme uusia ratkaisuja yhdessä sidosryhmiemme kanssa.

Päijät-Hämeen liiton arvoja ovat tasa-arvo, avoimuus, luottamus, osallistaminen ja tietoon pohjautuva päätöksenteko. Vahvuuksiamme ovat ammattitaitoinen, innovatiivinen ja kannustava organisaatio, jossa kaikkien on hyvä tehdä töitä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi, maakuntamme hyväksi.

Niina Pautola-Mol
Maakuntajohtaja

Päijät-Hämeen liiton toimintaa ohjaavat asiakirjat

Päijät-Hämeen liitto on lakisääteinen kuntayhtymä, johon kuuluu kymmenen jäsenkuntaa. Päijät-Hämeen liiton toiminnan lähtökohtana ovat lainsäädännössä, erityisesti laissa alueiden kehittämisestä sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa, määritellyt tehtävät.

Lakisääteisten tehtävien lisäksi maakunnan liitto voi ottaa tehtäväkseen erilaisia kehittämis- ja koordinoititehtäviä, mikäli kunnat yhteisesti näin sopivat. Päijät-Hämeen liiton perussopimuksessa kunnat ovat määritelleet liiton toiminnan ydintehtävät. Edellä mainittujen lisäksi liiton sisällöllistä toimintaa ohjaavat maakuntasuunnitelman ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet.

PERUSSOPIMUKSEN MUKAISET YDINTEHTÄVÄT

Päijät-Hämeen liiton perussopimuksen mukaan liitto on maakunnan kehittämisen ja yhteistyön keskus, joka vastaa jäsenkuntia ja niiden väestöä palvelevasta maakunnallisesta suunnittelu- ja kehittämistyöstä sekä edunvalvonnasta.

Perussopimuksen mukaisia liiton tehtäviä ovat:

- huolehtia maankäyttö- ja rakennuslaissa kuntayhtymälle säädetyistä tehtävistä
- huolehtia alueiden kehittämisestä annetussa laissa ja asetuksessa sekä rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetussa laissa ja asetuksessa maakunnan liitolle määrättyistä tehtävistä.
- hoitaa muutkin sille lainsäädännössä määrättyt tehtävät. Lakisääteisten tehtävien lisäksi liitto huolehtii muusta kehittämistoiminnasta maakunnassa sen henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja hyvän elinympäristön turvaamiseksi, vahvistaa maakunnallista yhteenkuuluvuutta sekä sisäistä ja ulkoista yhteistyötä.
- hoitaa maakuntien yhtäpitävin päätöksin aluekehityslain mukaiset maakuntien yhteistoiminta-alueen tehtävät. Tämän yhteistoiminta-alueen muodostavat Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Uusimaa.

Muusta yhteistyöstä ja -alueista liitot voivat sopia aluekehityslain mukaisesti.

LIITON TOIMINTAA OHJAAVAT STRATEGISET LINJAUKSET

Maakuntastrategia on maakunnan toimijoiden yhdessä laatima aluekehittämisen asiakirja, joka ohjaa maakunnan viranomaisten toimintaa. Maakuntastrategiassa tunnistetaan toimintaympäristön muutostekijät ja maakunnan ominaispiirteet. Näin saadaan alueen suuret kysymykset, joihin sen on vastattava menestyäkseen tulevaisuudessa. Päijät-Hämeen suurina kysymyksiä ovat maakunnan vetovoiman kehittyminen sekä asenne muutokseen.

Maakunnan strategian kahdeksi pääteemaksi nousivat vetovoima ja uudistumiskyky

1. Vetovoimainen maakunta vetää asukkaita, yrityksiä ja vierailijoita, jotka lisäävät maakunnan elinvoimaa, vaurautta ja hyvinvointia.
2. Uudistumiskyky tarkoittaa valmiutta ennakoida muutoksia ja reagoida niihin alueen asukkaita hyödyttävällä tavalla.

Päijät-Hämeen maakuntastrategia ja maakuntaohjelma on yhdistetty yhdeksi dokumentiksi (jatkoksa mko), jossa ovat mukana maakunnan älykkään erikoistumisen kärjet eli Euroopan unionin edellyttämän RIS3-prosessin mukainen alueellisten vahvuuksien ja kilpailuetujen tarkastelu. Älykäs erikoistuminen nojautuu erityisesti olemassa oleviin tutkimus- ja innovaatio toiminnan vahvuuksiin ja niiden hyödyntämiseen yritysten kehittämisessä ja työllisyyden parantamisessa.

Maakuntaohjelmassa on viisi toimenpidekokonaisuutta, joiden avulla täsmennetään kahta pääteemaa. Näiden avulla voidaan kirjoittaa hankkeita, jotka yhdistävät ohjelman varsinaisiin rahoitusinstrumenttien ohjelmiin.

- Vetovoimainen uusien tulijoiden maakunta
- Pitovoimainen maakunta
- Uudistumiskykyä vahvistava koulutus ja TKI-toiminta
- Uudistumiskykyä yhteistyöllä yrityksille, kunnille ja asukkaille
- Uudistumiskykyinen hiilineutraali Päijät-Häme 2030

Päijät-Hämeen maakunnan älykkään erikoistumisen kärjet ovat:

- Sportti
- Ruoka ja juoma
- Valmistus

Näitä kolmea kärkeä poikki leikkaa kestävyiden periaate, jossa yhdistyvät maakunnan perinteiset osaamisalueet ympäristöteknologia ja energia- ja resurssikysymykset sisältävä kiertotalous ja muotoilu.

Maakunnan liiton toiminta 2024–2026

LIITON TEHTÄVIÄ HOIDETAAN NELJÄLLÄ VASTUUALUEELLA

Päijät-Hämeen liiton toiminta on organisoitu neljälle vastuualueelle, jotka tekevät päivittäistä yhteistyötä yli vastuualuerajojen. Vastuualueiden keskeiset tehtävät on kuvattu alla olevassa taulukossa:

Hallinto- ja tukipalvelut	Aluesuunnittelu	Aluekehitys	Edunvalvonta ja kuntayhteistyö
Liiton luottamushenkilö-, yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävistä vastaaminen.	Maakuntakaavan laatiminen ja ajan tasalla pito. Maakuntakaavan toteuttamisen edistäminen kuntakaavoitukseen osallistumalla (neuvottelut ja lausunnot).	Maakunnan pitkän tähtäimen kehittämis- poliittisten linjausten jätavoitteiden valmistelu (maakuntastrategia).	Edunvalvonnan suunnittelu ja toteuttaminen yhteistyössä maakunnan kuntien, oppilaitosten, elinkeinoelämän ja Etelä-Suomen maakuntien kanssa.
	Liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen ja ajan tasalla pito. Jatkuva liikennejärjestelmätyö sidosryhmätyöskentelyn ja edunvalvonnan keinoin.	Valtuustokauden strategisten tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelu. Hankevalinnat alueella toimivat ohjauksen välineenä.	Maakunnan kuntien välisen yhteistyön vahvistaminen mm. säännölliset kuntajohtajakokoukset ja Päijät-Hämeen puheenjohtajafoorumien toiminta
	Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimustyö yhdessä kuntien ja valtion kanssa. • MAL-sopimuksen toimenpiteiden seuranta • MAL-neuvotteluihin osallistuminen	Yhteinen maakunnan kehittäminen. Maakunnan älykkään erikoistumisen teematyö. TKI-kehityksen vauhdittaminen. Maakuntien välinen yhteistyö.	Kansainvälinen yhteistyö ja edunvalvonta EU-tasolla.
	Maakuntien välinen yhteistyö.	Euroopan rakennerahasto-ohjelman alueellinen toimeenpano. Kansallisten rahoitusten toimeenpano	Päijät-Hämeen liitonulkoinen ja sisäinen viestintä.
		Kansainväliset hankkeet ja verkostot maakunnan kehittämisen apuna.	

HALLINTO JA TUKIPALVELUT

Hallinnon ja tukipalveluiden vastuualue vastaa liiton luottamushenkilö-, yleis-, talous- ja henkilöstö- hallinnon tehtävistä. Hallinnon vastuualueen tavoitteena on oikea-aikaiset ja kustannustehokkaat prosessit liiton henkilöstön ja luottamushenkilöhallinnon käyttöön.

Hallinnon toimintojen kehittämistä jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana. Keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. tiedonhallintamallin päivittäminen, sähköisen arkistoinnin käyttöönotto ja jalkauttaminen aloittaminen, tietoturva- ja suojan parantaminen sekä sisäisen palvelutuotannon edelleen kehittäminen. Lisäksi hallintoasiakirjoja ja sääntöjä päivitetään tarpeen mukaan.

Luottamushenkilöhallinto

Päijät-Hämeen liiton ylintä päätösvaltaa käyttää maakuntavaltuusto, joka päättää liiton toiminnan tavoitteista ja taloudesta sekä keskeisimmistä liiton toimintaa ohjaavista ohjelmista ja suunnitelmista. Maakuntavaltuusto kokoontuu kaksi kertaa vuonna 2024.

Maakuntahallitus vastaa liiton käytännön toiminnasta ja hallinnosta sekä johtaa valtuuston alue- kehitystyölle, alueidenkäytön suunnittelulle ja edunvalvonnalle asettamien tavoitteiden toteutumista. Maakuntahallitus kokoontuu 10 kertaa vuonna 2024.

Tarkastuslautakunta suorittaa liiton toiminnan ja talouden tarkastuksen. Tarkastuslautakunnan ydintehtävinä on seurata kuntayhtymän toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista ja tilintarkastusprosessin etenemistä. Tarkastuslautakunta kokoontuu 6–8 kertaa vuonna 2024.

Päijät-Hämeen liitto organisoii aluekehityslain mukaisen maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) toiminnan ohjelmakaudella 2021–2027. Yhteistyöryhmä kokoontuu 2–3 kertaa. Yhteistyöryhmän tehtävänä on yhteensovittaa aluekehitystoimintoja ja suunnata aluekehitysvaroja maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman avulla. Yhteistyöryhmän kustannukset katetaan pääsääntöisesti Euroopan aluekehitysrahaston teknisestä tuesta.

Maakuntahallitus on nimennyt keskuudestaan käynnissä olevalle valtuustokaudelle maakunta-kaavaprosessissa ja muissa alueiden käyttöön

liittyvissä tehtävissä tarpeelliseksi katsotun maan käytön ohjausryhmän (MOR). Toimintavuonna 2024 maankäytön ohjausryhmä kokoontuu tarvittaessa.

ALUESUUNNITTELU

Aluesuunnittelun vastuualueella muodostetaan näkemys maakunnan pitkän tähtäimen tavoitteelliseksi alueidenkäytöksi. Se linjaa maakuntakaavan ja liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen periaatteet. Suunnitelmat puolestaan luovat edellytykset merkittävien ympäristö- ja liikennevaikutuksia aiheuttavien alueiden, väylien ja kohteiden sekä palveluverkoston kestäväälle kehittämiselle. Suunnitelmien ja hankkeiden etenemistä ja rahoitusratkaisujen löytymistä edistetään sidosryhmäyhteistyöllä. Aluesuunnittelussa seurataan tilastojen ja paikkatietojen avulla maakunnan ja sen osien alueellista kehitystä suunnittelutyön tueksi.

Maakuntavaltuuston hyväksymän liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamiseksi liitto johtaa maakunnan jatkuvaa liikennejärjestelmätyötä, ja yhteistyötä tehdään kuntien, ELY-keskusten ja muiden liikenneviranomaisten kanssa. Liitto on mukana Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen toimeenpanossa.

Liitto edistää kuntien alueidenkäyttöä laatimalla lausuntoja ja osallistumalla viranomaisneuvotteluihin sekä muuhun sidosryhmäyhteistyöhön.

Maakuntakaavoitus

Kokonaismaakuntakaavan käynnistämistä toimintajaksolla 2024–2026 linjaavat Lahden kaupunkiseutusunnitelma ja Päijät-Hämeen rakennemalli sekä maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi.

Liikennejärjestelmätyö

Toimintavuonna 2024 käynnistetään liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinta ja valmistellaan maakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa toteuttavia uusia hankkeita Lahden seudun MAL-työhön.

Lisäksi liitto toteuttaa toiminta- ja taloussuunnitelman ajanjaksolla jatkuvaa liikennejärjestelmätyötä yhdessä kuntien, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä muiden liikenneviranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Alueiden käytön ja liikennejärjestelmän toteutuksen edistäminen

Päijät-Hämeen liitto osallistuu toiminta- ja taloussuunnitelman ajanjaksolla sopimuskumppanina Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen toimeenpanoon ja uuden MAL-neuvottelukierroksen neuvotteluihin. MAL-sopimuksen toteuttaminen Lahden kaupunkiseudulla edistää osaltaan maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa määriteltyjä tavoitteita. Lisäksi jatkuva liikennejärjestelmätyö yhteensovittaa kaupunkiseudulla tehtävää työtä koko maakunnan tavoitteisiin ja kansalliseen sekä kansainväliseen edunvalvontaan.

Maakunnan liitto edistää toimintavuonna 2024 kuntien maankäyttöä lausuntojen, viranomaisneuvottelujen ja muun sidosryhmätyöskentelyn avulla.

ALUEKEHITYS

Aluekehityksen päätehtäviä ovat maakuntastrategian ja -ohjelman edistäminen ja toimeenpano. Tähän sisältyy myös älykkään erikoistumisen strategian tarkentaminen ja siihen liittyvien toimien tukeminen. Aluekehitystyöhön kuuluu keskeisenä osana myös rahoituksen - rakennerahastovarojen ja kansallisten rahoitusvälineiden - varojen jakaminen sekä näihin liittyvien hankkeiden ohjaaminen ja seuranta. Aluekehityksen vastuualue on myös aktiivisesti mukana monissa alueen koordinaatio- ja ennakointi tehtävissä, joista yksi keskeisin on maakunnan yhteistyöryhmä ja sen sihteeristö. Kansainvälisillä hankkeilla ja verkostoilla vahvistetaan alueen kehittämistä ja TKI-kasvua.

Aluekehityksen rahoittaminen, rakennerahastojen hallinnointi ja ohjelmakauden 2021–2027 toiminta

Päijät-Hämeen liitolla on näkyvä rooli aluekehittämisen rahoituksen välittäjänä. Liitto myöntää maakuntaan Työ- ja elinkeinoministeriön Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen (AKKE) -rahoitusta ja valmistelee Euroopan unionin rakennerahastovarojen hankepäätökset. Liitto seuraa osarahoittamia hankkeita niin päättyneeltä kuin alkaneellakin ohjelmakaudella.

Päättyvän rakennerahastokauden (2014–2020) hallinnointi jatkuu osin vuodelle 2024. Vuoden 2024 talousarvioesityksessä ei ole valtion budjetti-esityksessä kansallista aluekehittämisen rahoitusta maakuntien liitoille. Asiaan pyritään vaikuttamaan edunvalvonnan keinoin.

Rakennerahastojen ohjelmakauden 2021–2027 kansallisen EURA-2021 järjestelmän käyttöönotto on lähtenyt viiveellä käyntiin. Kansallinen ohjelma toimintalinjoineen määrittää pitkälti Päijät-Hämeen liiton aluekehittämisen mahdollisuudet. Aluekehittämisen vaikuttavuutta on vaikea kasvat-
taa maakuntien kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä, jos toisilla on moninkertaiset kehittämisvarat käytettävissä.

Päijät-Hämeeseen tulevien rahoitusresurssien lisäksi alueen pitää pystyä generoimaan TKI- ja hankerahoitusta muista kansallisista ja kansainvälistä rahoituslähteistä. Liitto seuraa aktiivisesti muiden rahoitusinstrumenttien tilannetta sekä kansallisesti että kansainvälisesti, vaikka niiden hakeminen ja myöntäminen kulkevatkin eri kautta. Lisäksi liitto koordinoi hanketoimintaa älykkään erikoistumisen kärkien kehittämistä hankkein ja muin toimin. Älykkään erikoistumisen kärkien kansainvälisyyttä lisätään edelleen. Hanketyössä korostuu vuodelle 2024 CCRI-aloitteen kiertotaloustyö, johon Päijät-Häme on hyväksytty mukaan Euroopan kärkialueiden joukkoon. Myös avaus kulttuuritoiminnan kehittämistehtävään avaa mahdollisuuksia alueen oman kehittämisen lisäksi kansainvälisten toimien lisäämiseen.

Hankerahoituksen vaikuttavuuden ohjaukseen ja muuhun maakunnalliseen koordinaatioon liittyy maakunnan yhteistyöryhmän toiminta. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön roolia kehitetään edelleen laajan hanketyön koordinaation keskuksena. Alueen TKI:n tarjonnan, kysynnän ja rahoituksen kasvuun kiinnitetään erityistä huomiota. Maakunnallisen TKI-ryhmän ja tiedolla johtamisen yhteyttä ja välineitä kehitetään edelleen.

Vuoden 2023 aikana valmisteltu maakunnan vihreän siirtymän ohjelma 2030 lanseerataan vuoden 2024 alussa. Ohjelman tavoitteet on johdettu maakunnan tasolle EU:n ja kansallisten strategioiden ja ohjelmien pohjalta ja se antaa kunnille ja kaupungeille suuntaviivoja, millaisin toimenpitein tavoitteet voidaan saavuttaa. Ohjelma tavoitteet ja toimenpiteet kohdistuvat teemoihin liikkuminen, energia, materiaalikierron, kestävä ruokajärjestelmä sekä metsät ja maankäyttö.

EDUNVALVONTA JA KUNTAYHTEISTYÖ

Edunvalvonta

Päijät-Hämeen liitto toteuttaa edunvalvontaa yhteistyössä maakunnan kaupunkien, kuntien, yliopistojen ja korkeakoulujen, elinkeino-yhtiöiden ja elinkeinoelämän järjestöjen kanssa. Maakunta-

liitto edistää jäsenkuntien ja maakunnan toimijoiden tavoitteita yhdessä vaalipiirin kansanedustajien ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on edistää Päijät-Hämeen tavoitteiden toteutumista päätöksenteossa niin kansallisesti kuin EU-tasollakin.

Kansallisessa edunvalvonnassa vaikutetaan päätöksentekoon, valtion talousarvioon ja lainsäädäntöön. Kansainvälistä edunvalvontaa tehdään yhdessä Etelä-Suomen maakuntien, Helsinki EU Office ja muiden sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on vaikuttaa erityisesti Euroopan unionin valmisteluun sekä kehittämis- ja investointirahoituksen kasvattamiseen maakunnan toimijoiden yhteistyöllä.

Edunvalvonnan painopisteet:

1. Päijät-Hämeen aseman vahvistaminen elintarviketeollisuuden kansallisena veturina
2. Vihreän siirtymän ja sähköisen liikenteen edistäminen
3. Osaamistason nostaminen ja TKI-panostusten kasvattaminen
4. Saavutettavuuden parantaminen

Maakuntaliitolla on jatkuvasti päivitettävä edunvalvontasuunnitelma, johon on kirjattu tarkemmin edunvalvonnan konkreettiset tavoitteet kuten Lentoradan edistäminen, Vt12 kehittäminen, nykyisten raideyhteyksien parantaminen sekä Savon oikoradan edistäminen Itäradan vaihtoehtona. EU-edunvalvonnassa huomioidaan Euroopan parlamentin vaalit sekä vaalien jälkeinen Euroopan komission vaihtuminen. EU-vaaleihin laaditaan vaikuttamistavoitteet, joilla Päijät-Hämeelle tärkeitä teemoja pidetään esillä vaalien yhteydessä.

Kuntayhteistyö

Päijät-Hämeen liitto edistää ja kehittää aktiivisesti alueen kuntien välistä yhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on valmistautua ja vastata toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja sitä kautta tukea myös koko maakunnan elinvoimaa ja kilpailukykyä. Kuntayhteistyön perustan muodostavat säännölliset kuntajohtajakokoukset ja Päijät-Hämeen puheenjohtajafoorumien toiminta,

joita Päijät-Hämeen liitto valmistelee ja koordinoi. Kuntia ja niiden välistä yhteistyötä tuetaan myös mm. antamalla asiantuntija-apua erilaisten lausuntojen ja kannanottojen laatimiseen, tuottamalla selvityksiä sekä järjestämällä kuntayhteistyötä edistäviä tilaisuuksia ja vastaamalla matkajärjestelyistä. Osana kuntayhteistyötä maakuntaliitto toteuttaa erilaisia maakunnallisia tavoitteita tukevia hankkeita.

Vastuu sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyi vuoden 2023 alusta kunnilta hyvinvointialueelle. Osana kuntayhteistyötä seuraamme uudistuksen toteutumista ja tuemme kuntia hyvinvointialueen kanssa tehtävässä yhdyspinta- ja muussa yhteistyössä. Pelastustoimen järjestämisvastuiden siirtäminen ei vaikuttanut kuntien varautumisen ja valmiussuunnittelun vastuisiin. Kuntien varautumiseen ja valmiussuunnittelun edistämiseksi perustettiin syksyllä 2023 Kuntaturva -työryhmä, jonka työtä tuetaan osana kuntayhteistyötä.

Työvoimapalveluissa valmistaudutaan vuoden 2025 alusta voimaan astuvaan uudistukseen, jossa vastuu työvoimapalveluista ja kotoutumisesta siirtyy valtiolta kunnille. Uudistukseen liittyvien työllisyysalueiden valmistelu käynnistyi Päijät-Hämeessä alkuvuodesta 2023 ja jatkuu vuonna 2024. Liitto seuraa tiiviisti valmistelua ja on mukana siihen liittyvässä verkostoyhteistyössä.

Kuntayhteistyö edistää myös kuntien ja hyvinvointialueen sekä muiden toimijoiden välistä yhteistyötä alueen asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä toimivien yhteistyörakenteiden luomiseksi. Päijät-Hämeen liitto vastaa Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelman 2021–2025 seurannasta ja koordinoi ohjelman ohjausryhmän sekä valmisteluryhmän työtä.

Päijät-Häme - Suomen liikkuvien maakunta

Päijät-Hämeen liitto osallistui vuosina 2022–2023 Liikkuva Päijät-Häme 2030 -liikkumisohjelman laatimiseen osana hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kokonaisuutta. Liikkumisohjelman päämääränä on kaikkien päijät-hämäläisten fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja paikallaanolon vähentäminen. Ohjelman toimeenpano on jaettu projektikokonaisuuksiin ja ohjelman etenemisen kokonaisarviointista vastaa ohjausryhmä.

Liikkuva Päijät-Häme 2030 -ohjelma edistää osallistaan hallitusohjelmaan kirjattua Suomi liikkeelle -ohjelmaa. Lisäksi urheilu ja liikunta (Sport) on tunnustettu Päijät-Hämeen vahvuudeksi ja älykkään erikoistumisen kärjeksi. Liikkumisen edistäminen nostettiin myös yhdeksi painopisteeksi vuodelle 2024 hyvinvointialueen, kuntien ja yhteistyötahojen kanssa käydyissä hyte-neuvotteluissa.

Päijät-Häme – Suomen liikkuvien maakunta -hanke toteuttaa Liikkuva Päijät-Häme -ohjelmaa. Hankkeessa vahvistetaan kokonaisvaltaista, hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä sekä olemassa olevien resurssien maksimaalista käyttöä. Hanke tukee vaikuttavien toimintamallien vahvistamista ja käyttöönottoa kunnissa, hyvien käytäntöjen jakamista sekä kuntayhteistyön tiivistämistä. Myös elinkeinoelämän toimijat otetaan mukaan hankkeen toteuttamiseen.

Päijät-Häme – Suomen liikkuvien maakunta -hanke rahoitetaan kuntien erillisrahoituksella.

Kansainväliset toiminnot

Kansainvälisyys liittyy Päijät-Hämeen liiton kaikkiin toimintoihin. Kansainväliseen toimintaan osallistuvat liiton asiantuntijat ja hallinto. Kansainvälistä toimintaa pyritään vahvistamaan liiton tulevassa toiminnassa ja Päijät-Hämeen liitossa on jo tällä hetkellä useita omia kansainvälisen rahoituksen hankkeita. Uusia yhteistyökumppaneita ja hankkeita etsitään jatkossa paitsi kansallisesti myös maan rajojen ulkopuolelta.

Käytännössä kansainvälisyys kanavoituu pitkäjänteiseen, erityisesti EU -politiikkavaikuttamiseen aktiivisessa yhteistyössä Helsinki EU Officen ja maakunnan muiden toimijoiden kanssa (mm. Korkeakoulutoimijat ja elinkeinoyhtiöt, kaupungit ja kunnat). Lisäksi tavoitteena on rakentaa ja vahvistaa kansainvälisiä verkostoja maakunnalle tärkeillä osaamisalueilla, kuten elintarviketeollisuus, kiertotalous-, sähköinen liikenne, ympäristö- sekä liikunta ja urheilu.

Yhteistyötä CPMR-järjestössä (Conference of Peripheral Maritime Regions) tiivistetään muun muassa osallistumalla aktiivisesti Energy Working Groupin toimintaan.

Kansainvälinen toiminta tukee edunvalvonnan, maakuntastrategian ja älykkään erikoistumisen tavoitteita:

1. Kansainvälisillä toiminnoilla on keskeinen asema maakunnalle määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ja elinvoiman sekä vetovoiman lisäämiseksi.
2. Liitto vaikuttaa kansainvälisin toimin Päijät-Hämeen tunnettuuteen, edistää projektipartnereiden löytämistä verkostoista sekä kansainvälisen rahoituksen saamista maakunnan toimi joiden hankkeille yhteistyössä Helsinki EU Officen kanssa.
3. Liitto vaikuttaa Euroopan Unionin politiikkavalmisteluun, erityisesti EU:n alue- ja, koheesio-, ympäristö- sekä liikennepolitiikan (TEN-T) lohkoilla.
4. Liitto osallistuu sellaisiin kansainvälisiin rahoitushakuihin, jotka tukevat maakuntastrategian tavoitteita.

Viestintä

Päijät-Hämeen liiton viestintä on johtamisen ja edunvalvonnan väline ja se tukee maakuntastrategian tavoitteiden saavuttamista ja maineen kehittymistä. Viestinnän tehtävänä on välittää oikeaa ja ajantasaista tietoa valmisteilla olevista asioista, päätöksistä ja vaikuttamismahdollisuuksista, oikea-aikaisesti.

Viestinnän kehittäminen on jatkuvaa työtä. Tavoitteenamme on, että viestintämme on vaikuttavaa ja tekee näkyväksi liiton toimintaa ja tuloksia. Jokainen työntekijä tuottaa sisältöjä omaan asiantuntemukseensa ja tehtäviinsä liittyen. Viestinnällä liitto myös sitouttaa kohderyhmiä maakunnan kehittämiseen ja tuo esiin alueen erityisosaamista ja potentiaalia.

Päijät-Hämeen liitto järjestää vuosittain Vellamon maakuntajuhlan, jonka yhteydessä jaetaan Päijät-Häme-mitali. Lisäksi Päijät-Hämeen liitto varautuu yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettäviin tapahtumiin.

Vuoden 2024 talousarvio

YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE

Suomen talous ei kasva tänä vuonna, kun hintojen ja korkojen nousu vähentää kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Ulkomaankaupan nettovaihtus sen sijaan on selvästi positiivinen, kun vienti hieman kasvaa ja tuonti vähenee selvästi. Vuonna 2024 BKT kasvaa 1,4 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentuessa, kun hintojen nousu hidastuu ja kotitalouksien tulot kasvavat. Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,9 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vihreän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,6 prosenttia ja työttömyysaste 6,6 prosenttia.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja kasvaa siitä kolmeen prosenttiin vuonna 2025. Alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, mutta myös hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä, eikä alijäämä ole pienemässä ennustejaksolla. Kuntahallinto pysyy koko ennustejakson lähellä tasapainoa, kun taas sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä. Julkinen velkasuhde on alkanut jälleen kasvaa. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä edelleen kasvavat velanhoidokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin. (VM: Taloudellinen katsaus, kesä 2023)

PÄIJÄT-HÄMEEN NÄKYMÄ

Päijät-Hämeen vahvuus on monipuolinen elinkeinorakenne, pk-yritysvaltaisuus, sijainti ja saavutettavuus. Perheyrittäjyys kattaa kaikki toimialat ja yritysten kokoluokat, ollen yleisempää kuin muualla Suomessa. Teollisuus työllistää edelleen huomattavasti enemmän kuin koko maassa kokonaistyöllisyyteen suhteutettuna. Täällä työskentelee vajaa 4 % Suomen työllisistä ja alueella painottuvat erityisesti prosessi- ja kuljetustyöntekijät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät. Toimialoista korostuu prosessiteollisuus, jonka alla työskentelee yli 4 % alueen työllisistä, kun koko maassa osuus on alle 3 %. Alan merkitystä kasvattaa tulevaisuudessa Fazerin suunnittelema suklaatuotannon siirtäminen Lahteen. Keskimääräistä vahvempia työllistäjiä ovat myös rakennus- ja sote-ala.

Alue kiinnosti viime vuonna yrityksiä mahdollisena sijoittumiskohteena selvästi enemmän kuin ennen. Kasvuun on jatkunut jo pitkään ja nyt ollaan ennätyslukemissa. Uusien yritysalueiden kehittämiseen investoidaan. Kujalan alue moottoritien kupeessa Lahdessa on yksi keskeisiä yrityksiä houkuttelevia alueita. Houkuttelevuutta ovat lisänneet myös esimerkiksi Pennalan alue ja Hollolassa eteläiseen kehätiehen kytkeytyvät alueet. EK:n tuoreessa kuntarankingissa, joka kertoo siitä, miten hyväksi toimintaympäristöksi yritykset kunnan arvioivat, Lahti nousi jo sijalle kahdeksan.

Poikkeuksellinen maailmantilanne ja talouden epävarmuus näkyvät suhdanneodotuksissa. Toteutuneet ja käynnissä olevat isot investoinnit ja erikoistuva huippuosaaminen luovat kuitenkin kysyntää ja työtä, ja myönteiset tapahtumat vahvistavat yritysten toimintaympäristöä yli kuntarajojen. Merkittävät uudet investoinnit mm. elintarviketeollisuuteen ja kiertotalouteen tarjoavat tulevaisuuden kehittymismahdollisuuksia. Maakunta on kasvun tiellä. Vetovoimatekijöistä ympäristöpääkaupunkivuosi (2021) ja LUT-yliopisto ovat kirkastaneet alueen kuvaa yritysmaailmassa. Lahden yliopisto- ja opiskelijakaupunkistatus on vahvistunut ja korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa tasaisesti kohti 10 000 opiskelijan tavoitetta vuonna 2030.

Väestökehityksen laskeva trendi jatkuu. Positiivista on muutamien kuntien (Lahti, Asikkala) sama muuttovoitto. Viime vuonna väkiluku kasvoi vain Lahdessa. Kasvu perustui vieraskieliseen väestöön, sillä kotimaisia kieliä puhuvien määrä väheni.

Poikkeuksellinen maailmantilanne heijastuu edelleen suoraan yritysten lähiajan näkemyksiin suhdannekehityksestä, ja odotukset ovat laskeneet voimakkaasti. Talouden suunta riippuu paljon esimerkiksi sodan, korkotason ja kustannusten kehityksestä. Toimintaympäristön ennustettavuus on heikentynyt nopeasti.

Työvoiman kysyntä on edelleen vilkasta, työllisten määrä kasvanut ja työttömien määrä vähentynyt. Epävarmat näkymät ovat kuitenkin heikentäneet odotuksia henkilöstön määrän kehityksestä. Pk-yritysbarometrin mukaan merkittävimmät työllistämisen esteet olivat se, että ei ole tarvetta työllistää, työvoiman saatavuus ja kysynnän riit-

tämättömyys tai epävakaisuus. Työvoiman saatavuus ja kysynnän riittämättömyys työllistämisen esteenä oli yleisempää kuin valtakunnallisesti. Sen sijaan yrityksiä, joilla ei ole tarvetta työllistää, oli vähemmän kuin maassa keskimäärin.

Työllisten määrä kasvoi ylittäen myös pandemiaa edeltäneen tason. Vuodentakaisesta työllisyys kasvoi mm. tukku- ja vähittäiskaupassa, majoitus- ja ravitsemustoiminnassa sekä julkisessa hallinnossa. Työttömien määrä laskee edelleen ja alitti loppuvuodesta pandemiaa edeltäneen tason. Kuitenkin lomautettuja on yhä enemmän. Alkaneiden työttömyysjaksojen määrissä ei ole havaittavissa merkittävää muutosta, mutta lomautusjaksoissa on kasvua vuodentakaiseen verrattuna. (TEM; Alueelliset kehitysnäkymät, Kevät 2023)

KUNTATALOUS

Kuntatalouden tilikauden tulos heikkeni vuonna 2022 edellisestä vuodesta ollen kuitenkin 1,2 mrd. euroa positiivinen. Kuntatalouden vahvaa tulosta selittävät työllisyyden ja talouden suotuisa kehitys ja siitä seurannut verotulojen kasvu. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni hieman edellisestä vuodesta päätyn 460 milj. euroa negatiiviseksi. Toiminnan ja investointien rahavirtaa vahvisti kertaluonteisesti kuntien huomattavat myyntivoitot sekä Helsingin kaupungin liikennelaitoksen yhtiöittäminen.

Kuntatalouden vuosikate säilyi vahvana edellisvuoden tapaan. Vuosikate heikkeni 4,2 mrd. euroon eli 450 milj. eurolla edellisvuodesta, mutta riitti kattamaan kuntatalouden nettoinvestoinnit ja poistot. Vuosikatteen heikkeneminen johtui toimintakulujen, etenkin palveluiden ostojen, voimakkaasta kasvusta. Samanaikaisesti toimintatuotot laskivat kunnissa ja kasvoivat hyvin maltillisesti kuntayhtymissä. Yhtenä selittävänä tekijänä on valtion korona-avustusten pieneneminen edellisestä vuodesta, vaikka välittömät koronakustannukset kompensoitiin kunnille ja kuntayhtymille myös vuonna 2022. Yhä useamman kunnan ja kuntayhtymän vuosikate oli negatiivinen. Alijäämäisten kuntien määrä kuitenkin laski edellisvuodesta. Vuoden 2022 tilinpäätösarvioiden perusteella ei uusia arviointimenettelyjä kuntakonsernitason tulisi alkamaan vuonna 2023. Sen sijaan kuntien taseen kertyneen alijäämän perusteella olisi alkamassa 1–2 arviointimenettelyä.

Kuntien nettoinvestoinneissa tapahtui selkeä lasku

edellisvuoteen, mikä johtui suurista investointihyödykkeiden luovutustuloista. Kuntayhtymien nettoinvestoinnit kasvoivat puolestaan merkittävästi edellisvuodesta. Kasvu selittyy yksinomaan sairaanhoitopiirien investointien kasvulla, kun taas muilla kuntayhtymillä investoinnit olivat jopa lievässä laskussa. Kuntatalouden lainakanta oli vuoden 2022 lopussa 24,5 mrd. euroa. Lainakan kasvu hidastui selkeästi viime vuosien vauhdista. Lainakan kasvu syntyi kuntayhtymissä, erityisesti sairaanhoitopiireissä, sillä kuntien lainat supistuivat. (VM; Kuntatalousohjelma 2024–2027)

TALOUSARVION LAADINNAN PERUSTELUT

KÄYTTÖTALOUSOSA

Maakuntavaltuuston hyväksymässä vuosien 2023–2025 taloussuunnitelmassa on jäsenkuntien maksuosuuden arvioitu kasvavan vuoden 2024 käyttömeneihin kolme prosenttia. Nyt laadittu talousarvioesitys perustuu jäsenkuntien maksuosuuden kolmen prosentin kasvuun. Vuosien 2025 ja 2026 kuntarahoitteisten käyttömenejen kasvuksi on arvioitu kaksi prosenttia.

Päijät-Hämeen liitto osallistuu toiminta- ja taloussuunnitelman ajanjaksolla sopimuskumppanina Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksen neuvotteluihin ja sopimuksen toimenpiteiden toteutukseen. Toimenpiteet perustuvat vuonna 2023 valmistuneeseen Lahden kaupunkiseutusuunnitelmaan.

Päijät-Hämeen liitto toteuttaa edunvalvontaa yhteistyössä maakunnan kaupunkien, kuntien, korkeakoulujen, oppilaitosten, elinkeino-yhtiöiden ja elinkeinoelämän järjestöjen kanssa. Maakuntaliitolla on jatkuvasti päivitettävä edunvalvontasuunnitelma, johon on kirjattu tarkemmin edunvalvonnan konkreettiset tavoitteet kuten Lentoradan edistäminen, Vt12 kehittäminen, nykyisten raideyhteyksien parantaminen sekä Savon oikoradan edistäminen Itäradan vaihtoehtona. EU-edunvalvonnassa huomioidaan Euroopan parlamentin vaalit sekä vaalien jälkeinen Euroopan komission vaihtuminen.

Päijät-Hämeen aluekehitys perustuu maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntastrategian toteuttamiseen. Keskeinen ohjelmaväline on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma ja sen tehokas toimeenpano alueella. Liitto on myöntänyt maa-

kuntaan kansallista tukirahoitusta (AKKE), mutta rahoitusta ei enää ole myönnetty maakuntien aluekehitykseen vuodelle 2024.

Liitto ohjaa ja seuraa osarahoittamia hankkeita ohjelmakaudella. Hanketyössä korostuu maankuntastrategiaa täsmäntävä vihreän siirtymän ohjelma ja TKI-resurssien kasvattaminen. Ohjelmatyössä tehdään kuntien ja sidosryhmien kanssa mm. ilmastomuutoksen ehkäisyn, energiatehokkuuden ja kiertotalouden uudistavia toimia alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kulttuuritoiminnan kehittämistehtävä avaa mahdollisuuksia alueen oman kehittämisen lisäksi kansainvälisten toimien lisäämiseen.

Liitolla on aikaisemmilta vuosilta ylijäämää yhteensä 862 973,09 euroa.

Maakuntahallituksen esityksessä vuoden 2024 talousarvioksi toimintatuotot ovat yhteensä 3 405 419 euroa ja toimintakulut 3 477 879 euroa. Jäsenkuntien maksuosuus liiton menoihin on 2 389 592 euroa. Maksuosuuslaskelma on liitteenä.

Talousarvioesitykseen sisältyy myös seuraavat hankkeet ja kuntarahoitusosuudet:

- CANEMURE
- Päijät-Hämeen kuntien ilmastosuunnitelmat
- Kulttuuritoiminnan kehittämistehtävä
- VAKKU- Vankempaa kuntien kulttuuritoimintaa
- Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemi
- LOTTI
- Tuulivoiman maisemaselvitys ja vuorovaikutus
- Henkilöautojen latausasemien tarpeen määrittäminen liikkumistarpeiden perusteella
- Päijät-Hämeen vaikuttajakoulu
- Kiertotalouden edelläkävijä
- CEI Boost
- STEP UP
- ACTIVE ID

- Change(K)Now! Food Systems
- Päijät-Häme – Suomen liikkevin maakunta
- Lahden Yliopistokampus

Vuoden 2024 talousarvio on laadittu niin, että sillä pystytään toteuttamaan toimintasuunnitelmaan valitut painopisteet.

LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO

Toimintatuotot

Luottamushenkilöhallinnon toimintatuotot 155 000 euroa koostuu:

- Jäsenkuntien maksuosuuksista 150 000 euroa
- EU:n teknisestä tuesta 5 000 euroa

Toimintakulut

Luottamushenkilöhallinnon kokonaiskulut ovat yhteensä 155 000 euroa.

Talousarviossa on varauduttu YTA-alueen hallitusten yhteiskokouksiin, kahteen maakuntavaltuuston kokoukseen, kymmeneen maakuntahallituksen kokoukseen ja kahdeksaan tarkastuslautakunnan kokoukseen.

Luottamushenkilöhallinnossa on otettu huomioon myös maakunnan yhteistyöryhmän toiminnasta aiheutuvat kustannukset, joiksi on arvioitu 5 000 euroa. Kustannukset katetaan Euroopan unionin teknisestä tuesta.

VARSINAINEN TOIMINTA

Toimintatuotot

Varsinaisen toiminnan toimintatuotot 2 279 592 euroa koostuu:

- Jäsenkuntien maksuosuuksista 2 239 592 euroa
- Muista tuista ja avustuksista 20 000 euroa
- Muut tuotot 20 000 euroa

Toimintakulut

Varsinaisen toiminnan kokonaiskulut ovat 2 246 000 euroa, mikä on 7,0 prosenttia enemmän kuin kuluvana vuonna.

Kokonaiskuluista henkilöstökulujen osuus on noin 70 prosenttia. Toimintavuonna henkilöstökulut kasvoivat 8,6 prosenttia kuluvasta vuodesta.

Palvelujen ostoihin on varattu 502 000 euroa, mikä on 4,1 prosenttia enemmän kuin kuluvana vuonna.

Muut määrärahat on varattu siten, että toimintasuunnitelmassa esitettyjen tehtävien toteuttamiseen on tarvittavat edellytykset.

KUNTAYHTEISTYÖ JA PROJEKTIT

Toimintatuotot

Kuntayhteistyön ja projektien toimintatuotot:

CANEMURE	46 170 €
Päijät-Hämeen kuntien ilmastosuunnitelmat	80 112 €
Kulttuuritoiminnan kehittämistehtävä	90 045 €
VAKKU- Vankempaa kuntien kulttuuritoimintaa	26 600 €
Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemi	42 670 €
LOTTI	119 250 €
Tuulivoiman maisemaselvitys ja vuorovaikutus	25 000 €
Henkilöautojen latausasemien tarpeen määrittäminen liikkumistarpeiden perusteella	56 000 €
Päijät-Hämeen vaikuttajakoulu	60 000 €
Kiertotalouden edelläkävijä	33 340 €
CEI Boost	30 757 €
STEP UP	62 571 €
ACTIVE ID	50 781 €
Change(K)Now! Food Systems	60 531 €
Päijät-Häme – Suomen liikkuvien maakunta	87 000 €
Lahden Yliopistokampus	100 000 €
YHTEENSÄ	970 827 €

KUNTAYHTEISTYÖ JA PROJEKTIT

Toimintakulut

Kuntayhteistyön ja projektien toimintakulut:

CANEMURE	60 500 €
Päijät-Hämeen kuntien ilmastosuunnitelmat	80 112 €
Kulttuuritoiminnan kehittämistehtävä	98 275 €
VAKKU- Vankempaa kuntien kulttuuritoimintaa	33 300 €
Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen	60 955 €
LOTTI	113 716 €
Tuulivoiman maisemaselvitys ja vuorovaikutus	35 714 €
Henkilöautojen latausasemien tarpeen määrittäminen liikkumistarpeiden perusteella	80 000 €
Päijät-Hämeen vaikuttajakoulu	60 000 €
Kiertotalouden edelläkävijä	47 628 €
CEI Boost	32 720 €
STEP UP	66 565 €
ACTIVE ID	54 022 €
Change(K)Now! Food Systems	66 372 €
Päijät-Häme – Suomen liikkuvien maakunta	87 000 €
Lahden Yliopistokampus	100 000 €
YHTEENSÄ	1 076 879 €

CANEMURE

CANEMURE – Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia on Suomen ympäristökeskuksen koordinoima kansallinen ilmastohanke. Hankkeessa on mukana kaikkiaan 22 toimijaa ja 7 maakuntaa. CANEMURE-hanketta toteutetaan vuosina 2018–2024 EU:n LIFE-ohjelman tuella. Päijät-Hämeessä maakuntaliitto vastaa hankkeen toteuttamisesta. Vuonna 2023 jatketaan maakunnan ilmastotiekartan toteutusta ja etenkin kuntien ilmastotyön tukemista esim. Ilmastosuunnitelmien laatimisen osalta. Maakunnan ilmastotiekarttaa uudistetaan kestävyystiekartan suuntaan. Myös ilmastomuutokseen sopeutumisen toimia tarkennetaan. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2018 – 31.10.2024.

<https://paijat-hame.fi/canemure/>

Päijät-Hämeen kuntien ilmastosuunnitelmat

Päijät-Hämeen liitto koordinoi seitsemän kunnan ilmastosuunnitelmien laatimista ympäristöministeriön myöntämän avustuksen kautta. Hollolan kunta on hakenut avustuksen muiden kuntien puolesta ja saanut tukipäätöksen 283 000 euron rahoituksesta. Avustuksen myöntäminen perustui päivitetyn ilmastolain vaatimukseen, joita ollaan muuttamassa, mutta jo myönnetty hankkeet toteutetaan avustuspäätöksen mukaisesti. Päijät-Hämeessä on tarkoituksenmukaista toteuttaa kokonaisuus Päijät-Hämeen liiton vetämänä palkkaamalla osa-aikainen projektipäällikkö ja kokoaikainen projektikoordinaattori. Hollolan kunnan kanssa on laadittu sopimus kattaen liiton palkkakustannukset (sivukulut), hallinto- ja matkakustannukset.

Hanke kartoittaa ja arvioi merkittävimmät päästövähennystoimenpiteet kunnissa, sekä kokoaa ehdotuksen ilmastosuunnitelmista, niiden seurannasta ja raportoinnista kuntiin. Prosessi osallistaa laajasti niin kuntien henkilöstöä, päättäjiä, asukkaita kuin yrityksiäkin. Ilmastosuunnitelmat viedään kunnanvaltuustojen hyväksyttäväksi loppuvuodesta 2024. Hanketta toteutetaan ajalla 1.8.2023 – 31.3.2025, ympäristöministeriö.

Kulttuuritoiminnan kehittämistehtävä

Päijät-Hämeen kulttuuriverkko -nimisessä kehittämistehtävässä on tavoitteena edistää kuntien kulttuuritoimen työntekijöiden ja alueen kulttuuritoimijoiden verkostoitumista, kehittää heidän

ja sidosryhmien osaamista sekä kokeilla uutena toimintamuotona maakuntataiteilijoiden työskentelyä alueella. Kulttuurin edistäminen osana aluekehitystä on yksi maakuntien liittojen lakisäätelistä tehtävistä. Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta on määritelty mahdollisuus kulttuurin alueellisiin kehittämistehtäviin. Kehittämistehtävän rahoitusta haettiin elokuussa 2022 opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Erillisrahoitetun tehtävän tavoiteltu kesto on 1.1.2023–31.12.2024, opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus.

VAKKU - Vankempaa kuntien kulttuuritoimintaa

Vankempaa kuntien kulttuuritoimintaa – VAKKU-hankkeen tavoitteena on lisätä kuntien välistä yhteistyötä kulttuuritoiminnan järjestämisessä Päijät-Hämeessä. Hankkeessa järjestetään yleisiä kulttuuripalveluja siten, että ne ovat monistetavissa eri järjestämispaikkoihin ja/tai niiden hankinta on suoritettu keskitetysti. Samalla on mahdollisuus laskea kulttuuritoiminnan yksikkökustannusta, kun yksittäisen esityksen tai konsertin sijaan niitä hankitaan useampia kerralla. Tämä tehostaa mm. matkustamiseen liittyviä kuluja. Hanke toimii jokaisessa Päijät-Hämeen kunnassa. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2023–30.6.2024, AKKE-rahoitus.

Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemi

Hankkeessa kehitetään ja käynnistetään Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemi. Tavoitteena on, että Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen innovaatioekosysteemi on käynnistynyt ja se luo lisäarvoa ja kilpailuetua Päijät-Hämeen alueelle ja sen toimijoille, mm. yrityksille ja TKI-toimijoille. Päijät-Hämeen vuoden 2021 lopussa valitut uudet älykkään erikoistumisen uudet kärjet ovat sportti, ruoka ja juoma sekä valmistus ja läpileikkaavana periaatteena on kestävyys. Innovaatioekosysteemi kerää maakunnan älykkään erikoistumisen toimijat yhteen, luo niiden välille yhteistyötä ja TKI-kumppanuuksia sekä liittää toimijoita kansallisiin ja kansainvälisiin arvoverkostoihin.

Hankkeessa keskitytään erityisesti valmistuskärkeen ja kärkien kokonaisuuteen, mutta tarvittavilta osin myös sportti- sekä ruoka ja juoma -kärkeen, jotka ovat pidemmälle kehittyneitä. EAKR-hankkeen toteutusaika on 1.0.2022–30.9.2024, EAKR-ohjelmärahoitus.

LOTTI

LOTTI:ssa verkostonhankkeen tavoitteena on luoda uudelleen paikallisia identiteettejä ja paikallisia osaamiskokonaisuuksia ja hyödyntää niitä uusien mahdollisuuksien edistämiseksi alueellisilla älykkään erikoistumisen aloilla. Korkean kilpailukyvyn ja paikkaperusteisia lähestymistapoja tukevan konseptin puitteissa LOTTIN yleisenä tavoitteena on parantaa alueellisten viranomaisten valmiuksia suunnitella ja toteuttaa politiikkaa, joka edistää innovatiivista, kestävää ja kansalaisvetoista siirtymää, jota ohjaavat uudistuvat teolliset perinteet ja identiteetti. Interreg Europe –ohjelmaan on haettu yhdessä eurooppalaisten kumppanien kanssa LOTTI-hanketta, joka yhdistää teollisen muutoksen ja alueellisen identiteetin. Hankkeen partnerimaakunnat ovat kokeneet perinteisen tuotanto- ja talousrakenteen muutoksia ja haasteita. Nämä rakenteet, jotka aiemmin muodostivat perustan paikalliselle identiteetille, ja johon asukkaat samaistuivat, ovat nyt siirtymävaiheessa. Siirtymään liittyy sekä digitaalisia että vihreitä elementtejä. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2023–31.12.2026, Interreg Europe.

Tuulivoiman maisemaselvitys ja vuorovaikutus

Ympäristöministeriö myönsi kesäkuussa 2023 Päijät-Hämeen liitolle avustusta tuulivoiman maisemaselvitykselle ja tuulivoiman hyväksyttävyyteen liittyvään vuorovaikutukselle. Avustuksella laaditaan maakuntakaavassa tarkasteltavista tuulivoimatuotantoalueista maisemavaikutusten arviointi, sisältäen näkyvyysanalyysin ja havainnekuvia. Sosiaalisen hyväksyttävyyden kasvattamiseksi tuulivoiman osalta vuorovaikutukseen on kaavaprosessin aikana syytä erityisesti panostaa ja käydä alueen eri toimijoiden kanssa ongelmanratkaisuun tähtävää keskustelua. Ympäristöministeriön myöntämällä avustuksella hankitaan asiantuntija-konsulttipalveluja kaavaprosessin vuorovaikutuksen tueksi. Myös maisemaselvitys kilpailutetaan ja laaditaan konsulttityönä. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2024–31.10.2025, ympäristöministeriö.

Henkilöautojen latausasemien tarpeen määrittäminen liikkumistarpeiden perusteella

Hankkeen tavoitteena on kehittää sähköisen henkilöautoliikenteen lataustarpeen kysyntämenetelmä, joka perustuu ihmisten liikkumiskäyttäytymiseen. Menetelmän avulla voidaan arvioida mm. kotilatauksen ja julkisen latauksen tarvetta.

Hankkeen tuloksena laaditaan kuntakohtaiset ja alueelliset arviot julkisen latausinfra tarpeesta (normaali ja pikalataus), latausinfra kehittämiskataulu kysynnän perusteella sekä latausinfra ominaisuuksien optimointi aluetasolla vuorokausitason kysynnän määrän ja ajallisen jakauman perusteella. Hanke tukisi osaltaan maakunnallista ilmastotyötä ja kuntien ilmastotavoitteiden saavuttamista. Päijät-Hämeen tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2030, minkä saavuttaminen vaatii vielä päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla.

1.1.2024–30.6.2024 (ei päätöstä),
ympäristöministeriö.

Päijät-Hämeen vaikuttajakoulu

Päijät-Hämeen Vaikuttajakoulu on yhden lukuvuoden kestävä ohjelma toisella asteella opiskeleville päijäthämäläisille. Vaikuttajakoulu on päijäthämäläisille toisen asteen opiskelijoille suunnattu lukuvuoden kestävä koulutus, jossa pääsee verkostoitumaan, oppimaan, pätevoitymään ja rakentamaan ensimmäisiä askelia yhteiskunnallisena vaikuttajana. Vaikuttajakoulussa tutustutaan poliittiseen päätöksentekoon, yhteiskunnallisiin ajankohtaisiin aihealueisiin sekä opitaan vuorovaikutteisten opetussisältöjen johdattelemana yhteiskunnan toiminnasta. Mukana on 25 osallistujaa. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2024–31.6.2024 (ei päätöstä), Erasmus+.

Kiertotalouden edelläkävijä

Tukihanke mahdollistaa aktiivisen toiminnan CCRI-verkostossa ja rahoitusohjelmien hyödyntämisen Päijät-Hämeen investointitoimenpiteiden tueksi.

EU:n Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) on alueille ja kaupungeille suunnattu kehittämisohjelma. Lahti ja Päijät-Häme ovat mukana myös kansallisessa Kiertotaloutta edistävän vapaaehtoisen green deal -sitoumuksen valmistelussa, johon osallistuu 80 kansallista toimijaa. Valitut CCRI -alueet tekevät tiivistä yhteistyötä ohjelmatoimiston ja toistensa kanssa johtaakseen Euroopan kiertotalouden muutosta. Toteuttamiseen voi saada rahoitusta mm. Horisontti Eurooppa -ohjelmasta, mutta myös kumppanuuksia ja rahoitusta saattaa tulla OECD:n ja Euroopan Investointipankin ohjelma- ja rahoitustyön kautta. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2023 - 31.12.2024, AKKE-hanke.

CEI BOOST

Hankkeen tavoitteena on lisätä digitaalisten innovaatioiden käyttöä tukemaan kiertotaloutta alueellisesti pk-yrityksissä RIS3 sektoreilla. Hankkeessa tutkitaan, kehitetään ja testataan lähestymistapoja ja työkaluja, joilla voidaan arvioida, vahvistaa ja tukea alueellisten kiertotalousinnovaatioiden ekosysteemejä metropolien ulkopuolisilla alueilla ja nousevilla alueilla Euroopassa, jotka jäävät jälkeen EU:n asettamasta vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteesta. Tavoitteena on kannustaa ja tukea kestävien digitaalisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa kiertotaloudessa, erityisesti uusiin teknologioihin liittyen (esim. tekoäly, robotiikka, digitaaliset kaksoset, teollinen symbioosi, lohkoketju) ja varmistaa, että ratkaisuja käytetään nopeuttamaan siirtymää kestäväan kiertotalouteen. Tähän liittyy älykkään erikoistumisen strategioiden parantaminen, rahoitusinstrumenttien kehittäminen ja pilotti-hanke, jolla edistetään pk-yritysten, kaupunkien ja kansalaisten kestävien, digitaalisesti mahdollistavien ratkaisujen käyttämistä kiertotaloudessa. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2023–31.12.2026, Interreg Europe.

STEP-UP

STEP-UP verkostohankkeessa kehitetään toimia, jotka edistävät kävelyä liikkumismuotona sekä vapaa-ajan aktiviteettina. Kävelyn lisäämisellä edistetään ympäristötavoitteita ja hiilineutraaliutta. Hankkeen aikana lisätään yhteistyötä sekä vaihdetaan kokemuksia ja hyviä käytäntöjä hankkeeseen osallistuvien kesken. Hanke sisältää myös Green carpet pilottikokonaisuuden, jossa lisätään kaupunkien viheralueiden käyttöä. STEP-UP hankkeeseen on haettu yhdessä eurooppalaisten kumppanien kanssa. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2024–31.12.2027 (ei päätöstä), Interreg Europe.

ACTIVE ID

Verkostohanke kehittää toimintaympäristöä, jossa Sports & Liikunta (S&L) pk-yritykset voivat olla merkittäviä alueellisen talouskasvun vetureita. Alan innovaatioekosysteemin ympärillä parannetaan valmiutta ottaa käyttöön potentiaalia johtuen haasteista, jotka haittaavat pk-yritysten innovaatiokykyä, mm. rahoituksen puute, heikot yhteydet alueelliseen TKI-toimintaan, digitaalisten taitojen puute, huono ymmärrys markkinoiden tarpeista. Hanke yhdistää toimialoja luo mahdollisuuksia innovaatioiden edistämiseksi. Kansainvälisesti monipuolisesti verkottuneen hankkeen avulla voidaan löytää lisäarvoa tuottavia yhteistyötapoja

eri alojen sidosryhmien kesken (urheilu, matkailu ja vapaa-aika, ICT) tukemaan pk-yritysten kasvua, mikä johtaa uusiin tarpeisiin perustuviin tuotteisiin ja palveluihin. Hankkeen toteutusaika on 1.3.2024–31.3.2028 (ei päätöstä), Interreg Europe.

Change(K)now!

Verkostohankkeen tavoitteena on edistää asennemuutosta ruoan toimitusjärjestelmissä kertakäyttöisyydestä monikäyttöiseen astiastoon ja pakkauksiin erilaisissa käyttöyhteyksissä. Projekti on suunnattu kunnille ja kunnallisille toimijoille, alueella toimiville ruoan toimitusyrityksille ja erityisesti alueen asukkaille. Nämä tahot voivat edistää ruoan toimitusjärjestelmien kiertotaloutta ottamalla käyttöön kestäviä ratkaisuja ja muuttamalla rutiineja ja käyttäytymistä. Change(K)now! -hanke luo prototyypiratkaisuja, testaa niitä pilottiympäristöissä ja innovoimalla olemassa olevia kiertotalousratkaisuja ruoan toimitukseen. Hankkeen toteutusaika on 1.11.2023–31.10.2027, Interreg Baltic Sea Region

Päijät-Häme - Suomen liikkuvien maakunta

Päijät-Häme – Suomen liikkuvien maakunta -hanke toteuttaa Liikkuva Päijät-Häme -ohjelmaa. Hankkeessa vahvistetaan kokonaisvaltaista, hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä sekä olemassa olevien resurssien maksimaalista käyttöä. Hanke tukee vaikuttavien toimintamallien vahvistamista ja käyttöönottoa kunnissa, hyvien käytäntöjen jakamista sekä kuntayhteistyön tiivistämistä. Myös elinkeinoelämän toimijat otetaan mukaan hankkeen toteuttamiseen. Päijät-Häme - Suomen liikkuvien maakunta -hanke rahoitetaan kuntien erillisrahoituksella 1.1.2024–31.12.2026.

Lahden Yliopistokampus rahoitus

Talousarviossa on varauduttu vuosittain 100 000 euron kuntarahoitusosuuteen, joka kanavoidaan Päijät-Hämeen liiton kautta Lahden Yliopistokampuksen rahoitukseen.

Muut hankevaraukset

Päijät-Hämeen liitto on mahdollisesti mukana uusissa kansallisissa ja kansainvälisissä hankkeissa, jotka toteuttavat maakuntastrategiaa. Maakunnassa valmistellaan kansainvälisiin hakuihin hankkeita, joissa liiton tukirooli on usein tarpeellinen teema- ja politiikkaohjauksen kannalta. Näissä tuki ilmaistaan pääsääntöisesti tukikirjeellä ja mahdollisesti osallistumalla ohjaukseen henkilöstöresursseja käyttämällä.

KÄYTTÖTALOUSOSA

Päijät-Hämeen liiton hallinnossa ja taloudenhoidossa noudatetaan kuntalain säännöksiä. Kuntalain 110 §:n mukaan yhtymävaltuusto hyväksyy liitolle seuraavaksi vuodeksi talousarvion. Sen hyväksymisen yhteydessä hyväksytään myös taloussuunnitelma kolmeksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään liiton toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan niin, että ne toteuttavat strategiaa ja edellytykset liiton tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Taloussuunnitelmassa tulee päättää yksilöidyistä

toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kuntalain 110 §:n 4 momentin mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitus-tarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kuntayhtymän toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Liiton hallintosäännön 39 §:n mukaan maakunta-valtuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Käyttötaloussosassa valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot nettomääräisinä.

MAAKUNTAHALLITUS					
	TA 2022	TA 2023	TA 2024 euro	TS 2025 1000 euro	TS 2026 1000 euro
Luottamushenkilöhallinto					
Toimintatuotot	144 000	160 000	155 000	155	155
Toimintakulut	144 000	160 000	155 000	155	155
Toimintakate	0	0	0	0	0
Varsinainen toiminta					
Toimintatuotot	2 134 419	2 190 992	2 279 592	2 323	2 372
Toimintakulut	2 072 000	2 099 900	2 246 000	2 262	2 288
Toimintakate	62 419	91 092	33 592	61	84
Kuntayhteistyö ja projektit					
Toimintatuotot	389 492	864 175	970 827	617	406
Toimintakulut	435 189	988 340	1 076 879	650	422
Toimintakate	-45 697	-124 165	-106 052	-33	-16

TULOSLASKELMAOSA

	TP 2022	TA 2023	TA 2024 euro	TS 2025 1000 euro	TS 2026 1000 euro
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 265 185	2 319 992	2 389 592	2 438	2 487
Tuet ja avustukset	32 589	17 000	25 000	20	20
Muut toimintatuotot	19 750	14 000	20 000	20	20
Projektien toimintatuotot	781 452	864 175	970 827	617	406
Toimintatuotot yhteensä	3 099 006	3 215 167	3 405 419	3 095	2 933
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	1 470 908	1 515 900	1 639 000	1 665	1 691
Palvelujen ostot	507 891	538 000	548 100	536	536
Aineet, tarvikkeet, tavarat	39 261	40 000	42 000	38	38
Muut kulut	150 287	166 000	171 900	178	178
Projektien toimintakulut	847 881	988 340	1 076 879	650	422
Toimintakulut yhteensä	3 016 228	3 248 240	3 477 879	3 067	2 865
Toimintakate	82 778	-33 073	-72 460	28	68
Korkotuotot	0	400	400	0	0
Muut rahoitustuotot	12 008	0	0	0	0
Korkokulut	582	200	200	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	11 426	200	200	0	0
Vuosikate	94 204	-32 873	-72 260	28	68
Suunnitelmapoistot	9 630	5 000	0	0	0
Tilikauden tulos	84 574	-37 873	-72 260	28	68
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	84 574	-37 873	-72 260	28	68

Tuloslaskelmaosa osoittaa, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korko- ja muihin menoihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin. Tuloslaskelmaosan mukaan vuoden 2024 alijäämä on 72 260 euroa.

RAHOITUSOSA

	TP 2022	TA 2023	TA 2024 euro	TS 2025 1000 euro	TS 2026 1000 euro
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	94 204	-32 873	- 72 260	28	68
Yhteensä	94 204	-32 873	-72 260	28	68
Rahoituksen rahavirta					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
• Toimeksiantojen varojen ja po:n muutokset	322	0	0	0	0
• Saamisten muutos	69 282	0	0	0	0
• Korottomien velkojen muutos	-12 921	0	0	0	0
Yhteensä	46 683	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	140 886	-32 873	-72 260	28	68

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se katetaan.

Liitteet

JÄSENKUNTIEN VUODEN 2024 MAKSUOSUUDET

			Maksuosuus liiton menoihin Käyttömenot				Yliopisto- kampus	Liikkuvin maakunta	PHL + Yliopistok.+ Liikkuvin maakunta	Yhteensä
	Asukasluku 31.12.2022		TA 2023	TA 2024 2023 + 3%	Muutos 2023–2024					
	Asukkaat	%			€	%				
Asikkala	8 014	3,92 %	90 855	93 631	2 776	3,06	3 918	3 409	100 958	
Hartola	2 574	1,26 %	29 644	30 073	429	1,45	1 259	1 095	32 427	
Heinola	18 131	8,86 %	207 474	211 833	4 359	2,10	8 865	7 712	228 410	
Hollola	22 943	11,22 %	261 152	268 053	6 901	2,64	11 218	9 759	289 030	
liitti	6 504	3,18 %	74 184	75 989	1 805	2,43	3 180	2 767	81 936	
Kärkölä	4 198	2,05 %	48 012	49 047	1 035	2,16	2 053	1 786	52 885	
Lahti	120 175	58,76 %	1 357 528	1 404 058	46 530	3,43	58 757	51 119	1 513 934	
Orimattila	15 735	7,69 %	178 791	183 839	5 048	2,82	7 693	6 693	198 226	
Padasjoki	2 750	1,34 %	31 816	32 129	313	0,99	1 345	1 170	34 644	
Sysmä	3 504	1,71 %	40 536	40 939	403	0,99	1 713	1 490	44 143	
Yhteensä	204 528	100,00 %	2 319 992	2 389 592	69 600	3,00	100 000	87 000	2 576 592	

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme